

Nuorten Osasto

Minkä nuorena oppii,
sen vanhana taitaa

Jätjän metafysiikkaa

Ei nämä herrain ja työläisten edut aivan joka asiassa ole ristiriidassa keskenään, järkeilen minä, työtä etsiskelevä jätkä, astuessani yön hiljaisuudessa kaupunkiin vetävää maantietä pitkin.

Esimerkiksi tämä tie. Dollarin jos toisenkin voimalla on se silitetty tasaiseksi kuin biljardi-pöytä, että herrojen olisi hyvä sitä autoillaan ajaa huristaa. Mutta onpa sen sileydestä hyötyä kuljeksivalle jätkällekin. Ei siinä kompastelisi, vaikka olisi säkkipimeä, sillä ei ole siinä kuoppaa, ei koloa, eikä rattaan jälkeä. Lienevätkö herrat tätä seikkaa huomanneetkaan tietä teettäissään! Kaikesta päättäen ei. Sillä jos ne olisivat hoksanneet, että jätkäkin siitä hyötyvä voi, olisivat ne varmasti antaneet tien viereen tällätä tauluja kirjoituksilla: "Jätkä kieltäytyi sakon uhalla tätä tietä loutimasta."

Kymmenkunta mailia lienee vielä kaupunkiin, mutta väliäpä sillä vaikka olisi kaksikymmentä näin kesällä ja sievällä säällä.

Tie seuraillee suuren järven rantaa ja järven yllä, keltaisen täysikuun alla, parjeltii hitaasti pilvenhattara, niin hitaasti, että tuskin huomaa sen liikkumista. Ja ulapalla välkyttelee kuun kultamainingit, jotka hiljalleen kiennevet rannan kalliota kohden.

Kannis, kannis on yö. Jätjänkin silmää sen tajuua.

Kaukana järvellä liikkuu rivi kirkkaita valoja—matkustajaläilyä. Hauskalta se näyttää, mutta helvettiä on olla siinä lämmittäjänä.

Jossakin laulaa sammakkokokoro lemmestä ja kesäyön ihanuudesta ja kaukana metsän reunasta, vaaran alta pilkkottaa tuli talon ikkunasta ja ylhäällä kuulakassa, vihreään vivahtavassa taivaan sinessä tuikkivat tähdet, joista toiset ovat isompia ja kirkkaita, kun taas toiset ovat pieniä ja niin himmeitä, että tuskin näkyvät.

"Taivaan tähtien ja koko maailman kaikkeuden tarkoituksena on olemassaolollaan ylistää kaikkivaltiaasta luojaa", selitti muinoin kansakoulussa nenäänsä puhuva opettajani, sillä niin oli häntä Jyväskylän seminaarissa käsketty kakaralle selittämään.

Kautsky taas sanoo jossakin teoksessaan, ettei maailman kaikkeudella ole mitään tarkoitusta.

Kansakoulunopettajan selitystä en edes pojannäkökalina jaksanut ottaa vakavalta kannalta ja mitä Kautskyn selitykseen tulee, niin jätjän aivoilla ajatellen sekin tuntui pintapuolisen harkinnan tulokselta. Melkeinpä tekee mieleni tässä ajan kuluksi väitellä Kautskya vastaan ja pistää hänet pussiin, mikä ei liene minäkään vaikeata, kun ei itse ole tässä paikalla vastaan sätkyttelemässä.

Kyllä minusta mailman kaikkeudellakin pitäisi tarkoitus olla.

Materialisteina me käsitämme, että mailman kaikkeus, s.t.s että kaikki mitä olemassa on, on ainetta, joka perusteillaan on samaa, esiintykönpä sitten taivaankappaleina, petäjinä kankaalla, kivinä tai kuleksivana jätkänä. Kaikki esineet ja olennot ovat ainoastaan tilapäisiä aineen ilmenemismuotoja, niin että aine tai ainakin osa siitä aineesta, joka tänään astelee minun risaisissa kengissäni, voi tulevaisuudessa kukoistaa turneipina farmarin pellolla, sen jälkeen liikutella lihaksina nandan raajoja, tullakseen tuonempana kannetuksi lipullana kelmeän perunan kera jonkun toisen jätjän eteen laitakaupungin ravintolassa. Ja niin edespäin.

Sillä aine on häviämätön.

Ainehukkaset, jotka paraikaa järkeilevät syhyvässä päässäni, svökösyivät kenties miljoonia vuosia sitten suurella jyminällä ja pauhulla tulivaoren aukosta ylös korkeuksiin ja ehkä taas joskus hyvin kaukaisessa tulevaisuudessa ovat osana jossakin uudessa taivaankappaleessa, jos maapallolemme sattuisi niin ohrasesti käymään, että se törmäisi yhteen jonkun toisen avaruudessa kiitävän pallon kanssa ja hajotaisi alkusumuksi, joka sitten aikojen kuluessa tiivistyisi taas kiinteäksi avaruuden kiertolaiseksi ja pinnalleen symyttäisi elämää ja hyöriä, jos olosuhteet suotuisat sattuisivat olemaan.

Elämän kiertokulku on sentään lystikästä!

Istahdan tiepuoleen kivelle, riisin kenkäni ja kopistelen sieltä pois jalkapohjaa painavat hiekkamurut, joita, niin sielä tie kuin onkin, on sentään kulkeutunut reistä sisään.

Kautsky nähtävästi ei ole itse ehtinyt tähän syvälliseen kysymykseen syventyä, vaan on aikaansa säästääkseen omaksunut umpinäkissä niitten filosofien käsityksen, jotka eivät ole hoksanneet olevan mitään tarkoitusta tällä aineella, joka niin merkittävällä tavalla rikeerää ja myllää.

Mutta minun aikani ei ole niin tarkalla kuin toveri Kautskyn ja siksi minä voin itse uppoutua tähän metfyysilliseen probleemiin ja etsiä kysymykselle selityksen, joka järkeilevää jätkääkin tyydyttää.

Ajatteleeko aine?

Ensin kysykäämme: ajatteleeko ihminen? Eihän se paljon muuta teeckään! Ei tosin hänen liikkvarpaansa, polvilumppionsa, umpisuolensa tai partakarvansa ajattele, vaan ainoastaan aivot, mutta siitä huolimatta me sanomme, että ihminen ajattelee.

Ja jos aineen kokonaisuudessaan otamme, niin kylläkään eivät kivet, kannot, pilvet, niityt tai niityn aidat mahda paljonkaan ajatella, vaan ainoastaan se osa tästä aineesta, joka kul-

loinkin on sattunut sijoittautumaan ajattelevien olentojen aivokomeroihin. Mutta koska se on tuota samaa ainetta, voimme me täydellä syyllä sanoa, että aine ajattelee, sitäkin suuremmalla syyllä, kun ei ajattelemineen ole ikuisena motopoolina millään aineen osalla, vaan voi aivosolujen muodostajina olla mitkä ainehukkaset milloinkin sattuu.

Näissä mietteissäni häiritsee minua automobiili, joka jo kaukana takanani alkaa torvellaan rääkyen komentaa minua tiepuoleen. Minä tottelen komennusta, koska en tahdo tulla yliajatuksi ainakaan ennen kuin olen tämän "mailman arvoituksen" itselleni selvittänyt. Auton pyyhkäistyä ohitseni astun takaisin tielle ja jatkan matkaani ja mietteinäni.

Ajattelevien olentojen aivoitukset ovat siis samalla aineen aivoituksia, koskapa nämä olennot aivoineen ovat oleellinen osa aineesta.

Jos siis voin ajattelevien olentojen pyrkimyksissä huomata jonkun yhteisen pyrkimyksen eli tarkoituserän, niin olen myös samalla päässyt selville aineen tarkoituserästä.

Ja tämä ajatteleville olennoille yhteinen tarkoituserä on niin ilmeinen, että pöhlömpi kuin minä täytyisi sen olla, joka sitä ei huomaisi.

Se yhteinen ominaisuus on tutkimishalu.

Koirakin nuuskii joka nurkan mitä suurimmalla uteliaisuudella ja mitä ihmiseen tulee, niin se se vasta tutkija on!

Pakko etsiä elämisen keinoja on aina ajanut ja ajaa tutkimuksiin, ja jos ruokakysymys on ratkaistu, pakottaa tutkimuksiin elinyntöön uteliaisuus. Pitäisi saada selville kaikki kaikki mahdolliset asiat—kuinka monenlaisia tieteenhaaroja meillä onkaan! Tähtien radat täyty ymitata ihan tuumalkeen, syynätä joka itikka ja hörhiläinen, jonka kiinni saa, joka ruohon pikki ja kiven nokare on tutkittava, täytyy saada selville, mitä kuummaa mahtaa olla valtamerien pohjassa, mitä maan uumenissa mailien syvällä, tulivuorien aukoista täytyy kurkistella sisälle silläkkin uhalla, että herkellä millä hyvänsä voi saada sieltä tuliset tuhkat silmilleen, lämpömittarien ja kaikellaisten niitten konsvarkkien kanssa pitää kohota yläpuolelle pilvien tekemään havaintoja, maan navat on nuuskittava pelkäämättä jääkarhuja ja tulipalopakkasia, seurottava on tuhansien vuosien vanhat tunkiot löytääkseen jonkun lusirun tai piikivensirpaleen, joiden johdolla sitten voisi järkeillä millä tavoin esivanhemmat elivät, on päästävä selville menneisyydestä ja tulevaisuudesta, kaiketta, johon järki suinkin kiinni iskeä voi ja vietävästi harmittaa kun ei voi matkustaa kuuhun, eikä Mars-tähteen, eikä voi käydä

sormin koittelemassa Saturnuksen renkaita, vaan täytyy tyytyä niitä kaukoputkella tirkistelemään. Ja päälle päteeeksi pitää koettaa pinnistää järkkikultaa koke "mailman arvoituksen" ratkaisemiseksi, joka kysymys on aina kangertanut ihmisten aivoissa, ja paremman vastauksen puutteessa saanut tyytyä Raamattun, Kalevalan y.m. luomisrauhiin. Sitähän kysymystä koettavat selittää uskomot ja uskonto vastaiset filosofiat.

Niin monelle haaralle kuin nuo tutkimukset näemmäisesti haarnivatkin, on niiden tutkimisen esineenä kuitenkin aina aine ja sen toiminta, koska mitään muuta ei ole olemassa. Ja kun ne, jotka tutkijoina esiintyvät, ovat itsekin vain osia tuosta suuresta aineesta ja oleellisesti yhtä sen kanssa, niin on näin ollen selvää itsestään, että aine tutkii itseään. Siiis koettaa seurata men vanhalla ajalla eläneen raman, mutta viisaan ajän kääkän, Sokrateen, neuvon "Tunne itsesi."

Ja koska mailman kaikkeudella tarkotetaan kaikkea mikä on olemassa, eikä olemassa ole mitään muuta kuin ainetta, niin on siis mailman kaikkeuden tarkoituksena itsensä tutkisteleminen.

Niin pian kuin tapaan ensimmäisen filosofian harrastavan jätjän, esitän hänelle tämän tieteilynä toloksen ja haastan hänet väittämään vastaan. Minä uskon, ettei kukaan pysty tätä teoriaani kumoamaan. Se on pätevä, jätjän aivoilla suoritettu ratkaisu yhdele suurelle maailman arvoitukselle.

On kun tuolta oikealta puolel, jonkun matkan päässä tiestä hämmöittäisi heinälato. Taitaa olla parasta nukahtaa päivän nousun saakka. Hinaudan yli aidan, ruu päisten nousujen takamuksesta olevaa reikää vähän suuremmaksi entisestäään, kahlaan yökasteen kostuttamassa heinikossa, joka kastelee housun lahkeet polvia myöten. Saan ladon oven auki. Hoh! Melkein puolillaan heinäl! Kaivan itseni niihin; niissä kelpaa unia vedellä. Haukotuttakin niin, että lenvat oksahtaa sijoituaan. Ruufoeen jääneestä ovesta katselee pesemätöntä ja karvotumuttia naamaani kuu, joka kiiivetessään korkeammalla on muuttanut värinsä keltaisesta hopeanhohvavaksi. Jaa, värini minäkin muutan, jos mailmassa onnistuu korkeammalle kiipeämään. Täytyy painaa mieleensä siis, että mailman kaikkeuden tarkoituksena on itsensä tirkisteleminen, sillä ei tiedä koska poortina jossa tai jangelikängissä sitäkin kysymys tulee.

Annun painaa silmäluomeni kiinni ja kohtii minä kuorsaan niin, ettei mikään yölintu uskalla ladon kantele istua — kuorsaan makeasti — — ja mailman kaikkeus tirkistelee itseään. Ja siinä silie onkin hommaa, joka ei kesken loppu.

Alex S.